

Oplegvel Raadsstuk

Portefeuille J. Nieuwenburg
Auteur Mevr. M.J. Haasdonk
Telefoon 5113449
E-mail: m.haasdonk@haarlem.nl
STZ/EC Reg.nr. 2011/359075
Te kopiëren: 2
B & W-vergadering van 23 januari 2012

Onderwerp

Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten

DOEL: Besluiten

A. In de vergadering van de raad van 30 oktober 2008 is afgesproken eigenaren van gemeentelijke monumenten te ondersteunen bij de instandhouding van hun pand (STZ/EC/08/92914).

De *Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten*, hierna te noemen Verordening, vormt de uitwerking van het besluit van 30 oktober 2008. Het vaststellen van wettelijke kaders is een bevoegdheid van de raad.

B. Het vaststellen van beleidsregels is een bevoegdheid van het college. Voor de uitvoering van de Verordening is het noodzakelijk dat het college als beleidsregel een Leidraad opstelt aan de hand waarvan voor een ieder inzichtelijk wordt welke kosten onder de Stimuleringsregeling Monumenten vallen. In casu de Leidraad Aanvaarde Kosten.

C. Het uitvoeren van de Verordening is een bevoegdheid van het college. Voor de uitvoering is het noodzakelijk dat het college toezichthoudende ambtenaren aanwijst.

D. Mandateren is een bevoegdheid van het college. Het hoofd van de Afdeling Economie en Cultuur wordt gemachtigd al dat gene te doen dat nodig is in het kader van de Verordening.

B&W

Het college stelt de raad voor:

- 1) de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten, zoals bijgevoegd, vast te stellen;
- 2) ermee in te stemmen dat jaarlijks uit de begroting € 425.000 door het college wordt gestort in het Haarlems Monumentenfonds en dit fonds onder het beheer te brengen van Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) onder aftrek van nog te maken proceskosten aanwijzing gemeentelijke monumenten;
- 3) De kosten van dit besluit, € 425.000 structureel, geraamd in de programmabegroting onder programma 2 beleidsveld 2.3 integrale vergunningverlening en handhaving over te hevelen naar programma 6 beleidsveld 6.2 cultuur en erfgoed.

Het college besluit:

- 4) met de vaststelling door de raad van de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten:
  - a) de beleidsregel Leidraad Aanvaarde Kosten vast te stellen;
  - b) op grond van artikel 4 van deze Verordening, degenen die werkzaam of gedetacheerd zijn bij de gemeente Haarlem, hoofdafdeling Veiligheid, Vergunningen en Handhaving, afdeling Handhaving Bebouwde Omgeving, categoriaal aan te wijzen als toezichthoudend ambtenaar in het kader van deze Verordening met ingang van de datum van inwerkingtreding van deze Verordening.
  - c) het hoofd van de Afdeling Economie en Cultuur te mandateren al datgene te doen dat nodig is in het kader van de Verordening en het Mandateringsbesluit hierop aan te passen.
- 5) de betrokkenen ontvangen na besluitvorming informatie over dit besluit; de media krijgen een persbericht; de Verordening wordt bekend gemaakt;
- 6) het college stuurt dit voorstel naar de gemeenteraad, nadat de commissie Ontwikkeling hierover een advies heeft uitgebracht.

Raad:

Besluit	Moties en amendementen
---------	------------------------

in te vullen door griffie	in te vullen door griffie
----------------------------------	----------------------------------

Conform

Ja

Raadsstuk

Onderwerp: Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten

Reg.nummer: STZ/EC/2011/359075

1. Inleiding

Sinds het burgerinitiatief in 2007 is een pakket aan maatregelen genomen om de Haarlemse monumenten, en erfgoed in algemene zin, een belangrijke plaats te geven in het ruimtelijke kwaliteitsbeleid.

Eén van die maatregelen is eigenaren van gemeentelijke monumenten te ondersteunen bij de instandhouding van hun pand. Dit is in de vergadering van de raad van 30 oktober 2008 afgesproken (STZ/EC/08/92914). Vastgesteld is dit te doen in de vorm van een lening met een lage rente, waarvoor structureel budget wordt opgenomen in de jaarlijkse begroting (€ 200.000 in 2009 en vanaf 2010 € 425.000,-).

De *Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten* vormt de uitwerking van het besluit van 30 oktober 2008.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

- 1) de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten, zoals bijgevoegd, vast te stellen;
- 2) ermee in te stemmen dat jaarlijks uit de begroting € 425.000 door het college wordt gestort in het Haarlems Monumentenfonds en dit fonds onder het beheer te brengen van Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) onder aftrek van nog te maken proceskosten aanwijzing gemeentelijke monumenten;
- 3) De kosten van dit besluit, € 425.000 structureel, geraamd in de programmabegroting onder programma 2, beleidsveld 2.3 integrale vergunningverlening en handhaving over te hevelen naar programma 6, beleidsveld 6.2 cultuur en erfgoed.

3. Beoogd resultaat

Juridisch en administratief kader Stimulering Cultuurhistorische kwaliteit van Haarlem.

Met dit voorstel is er een juridisch en operationeel/administratief kader om monumenteneigenaren te stimuleren hun pand monumentvriendelijk te onderhouden. Met de laagrentende lening volgt Haarlem de landelijke stimuleringswijze bij rijksmonumenten. De rijksleidraad bij toekenning van leningen is aangepast aan het Haarlems beleid en is digitaal in te zien (Leidraad Aanvaarde Kosten).

4. Argumenten

Actief erfgoedbeleid bewaakt de Haarlemse identiteit voor de toekomst en stimuleert de economie

Actief erfgoedbeleid door middel van het stimuleren van goed onderhoud en restauratie draagt bij aan het unieke, onderscheidende, ruimtelijk karakter van Haarlem, een kwalitatief prima klimaat waar mensen graag willen wonen, werken of op bezoek komen. Zo weten jaarlijks al 2 miljoen dagjesmensen Haarlem te vinden, waarvan 700.000 uit het buitenland. De monumentale stad levert hiermee een flinke bijdrage aan de werkgelegenheid (programma 6.2).

“Uw pand wordt aangewezen als gemeentelijk monument...”: De eigenaar staat er niet alleen voor

Nog tot in 2012 wijst de gemeente Haarlem ruim 700 gebouwde complexen aan als een gemeentelijk beschermd monument. Een complex bestaat vaak uit meerdere adressen. Praktisch betekent dit dat ongeveer 2000 adressen de beschermde status krijgen.

Het maakt verschil of een eigenaar doelbewust een monument koopt en de consequenties daarvan heeft kunnen afwegen, of dat men met de monumentale status wordt geconfronteerd terwijl men het pand al in bezit had.

De Verordening geeft de gemeente een basis om als rentmeester van historisch Haarlem samen te werken met de eigenaren aan het behoud van het gebouwde erfgoed en de Haarlemse identiteit.

Bancaire handelingen worden goed ondergebracht bij het SVn

De bankachtige, administratieve zaken die een financiering tegen lage rente met zich brengt, lenen zich niet voor afhandeling binnen de gemeentelijke organisatie. Met het SVn heeft de gemeente een Deelnemingsovereenkomst, waarbinnen de Stimuleringsregeling past, onder de voorwaarde van vaststelling door de raad van het collegevoorstel. Met het SVn zijn recent soortgelijke ervaringen opgedaan (Starters- en Duurzaamheidslening).

Haarlems Monumentenfonds: herkenbaar fonds

Via het Monumentenfonds wordt gericht gestuurd op de instandhouding van monumenten. Haarlem raakt zijn geld niet kwijt, maar met de aflossingen worden opnieuw andere restauraties ondersteund.

5. Communicatieparagraaf

- Aansluitend informatie in de Stadskrant en gemeentelijke website: naast het persbericht, wordt de vaststelling van de Verordening via de “Gemeentelijke Mededelingen” in de Stadskrant bekend gemaakt en de informatie wordt op de gemeentelijke website geplaatst.

- De recente aanwijzingsoperatie van beschermde monumenten is gepaard gegaan/gaat gepaard met voorlichtingsavonden, informatieve gesprekken en begeleidende correspondentie met de aanstaande monumenteneigenaren. Hierbij komen ook de ondersteunende maatregelen ter sprake, waaronder de Stimuleringsregeling.

6. Financiële paragraaf

Dekking besluit: De kosten van dit besluit worden gedekt uit programma 6, beleidsveld 6.2, cultuur en erfgoed, product 1107 4669 1000.

In de bijlage is een begrotingswijziging 2012 opgenomen in verband met de overboeking vanuit het budget van programma 2, beleidsveld 2.3.

Vanaf 2012: Periodieke Monitoring aantal aanvragen Stimuleringsregeling en beslag op het budget via de reguliere rapportages aan het bestuur.

7. Kanttekeningen

Het Haarlems Monumentenfonds vraagt om financiële stortingen

Met de bank is overeengekomen te werken met jaarlijkse stortingen volgens de jaarlijkse begroting (€ 425.000). Alleen in 2012 wordt gestart met een lager bedrag, zijnde € 425.000 minus de te maken proceskosten voor de aanwijzing van de

laatste 200 adressen als gemeentelijk monument in 2012. Zie de begrotingswijziging in de bijlage.

Bij de jaarlijkse opbouw van het Fonds kunnen er oplopend 11 tot 23 leningen per jaar worden gehonoreerd. Wanneer gemiddeld kleinere bedragen worden uitgeleend, kunnen er meer leningen worden afgegeven.

Via de bestuursrapportages wordt de mate, waarin op deze regeling een beroep wordt gedaan, gevolgd.

Kosten verbonden aan de administratieve taken door de SVn

Aan de overeenkomst met het SVn zijn kosten verbonden. Deze zijn verwerkt in de jaarlijkse beheerkosten (0,5% van de uitstaande leningen).

Ook met een andere bank zijn onderhandelingen gevoerd. Uiteindelijk bleken de beheerkosten (1%) relatief hoog uit te vallen in verhouding tot de directe doeluitgaven. Daarom wordt samenwerking met SVn voorgesteld.

8. Uitvoering

Aanwijzen toezichthouders: Het college zal met de vaststelling door de raad van het onderhavig voorstel, degenen die werkzaam of gedetacheerd zijn bij de gemeente Haarlem, hoofdafdeling Veiligheid, Vergunningen en Handhaving, afdeling Handhaving Bebouwde Omgeving categoriaal aanwijzen als toezichthoudende ambtenaren, vanuit de bevoegdheid van het college volgens artikel 4 van de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten.

Implementatie t.b.v. inwerkingtreding: vervaardigen informatiemateriaal en aanpassing website voorafgaand aan de datum van inwerkingtreding.

Jaarlijkse stortingen in het Haarlemse Monumentenfonds.

Voorlichting: via de hoofdafdeling Dienstverlening.

Technische adviezen: Afdeling Omgevingsvergunning

Administratievoering: Algehele begeleiding via Hoofdafdeling Stadszaken (afd. Bedrijfsbureau en afd. Economie en Cultuur).

(Financiële) Evaluatie 2^e kwartaal 2013 eerste ervaringen met de Verordening

(Financiële) Evaluatie van beleid na tien jaar.

In de basisnota STZ/EC/08/92914 is vastgelegd na tien jaar te evalueren wat het effect is geweest van de Verordening en te bezien of de hoofdlijnen van het beleid zullen worden aangepast.

9. Bijlagen

- Verordening Stimuleringsregeling Gemeentelijke Monumenten
  - Begrotingswijziging 2012
- (Digitaal: Leidraad Berekening Aanvaarde Kosten t.b.v. Stimuleringsregeling)

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

9. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders,

besluit:

- 1) de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten, zoals bijgevoegd, vast te stellen;
- 2) ermee in te stemmen dat jaarlijks uit de begroting € 425.000 door het college wordt gestort in het Haarlems Monumentenfonds en dit fonds onder het beheer te brengen van Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVn) onder aftrek van nog te maken proceskosten aanwijzing gemeentelijke monumenten;
- 3) De kosten van dit besluit, € 425.000 structureel, geraamd in de programmabegroting onder programma 2, beleidsveld 2.3 integrale vergunningverlening en handhaving over te hevelen naar programma 6, beleidsveld 6.2 cultuur en erfgoed.

Gedaan in de vergadering van ... ..

De griffier

De voorzitter

Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten

Verordening nr. STZ/EC2011/359075

Datum in werking: *nader in te vullen* maand 2012

Hoofdstuk 1 Doelstelling en Begripsbepalingen

Artikel 1 Definities

1. In deze verordening wordt verstaan onder:

- a. Gemeente:
de gemeente Haarlem.
- b. College:
het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlem.
- c. Monument:
een door de gemeente beschermd monument, aangewezen op grond van de plaatselijke monumentenverordening en geplaatst op de gemeentelijke monumentenlijst.
- d. Eigenaar
de natuurlijke of rechtspersoon/rechtspersonen die een Monument in eigendom heeft.
- e. Aanvraag:
verzoek van de Eigenaar van een Monument om in aanmerking te komen voor stimuleringsgelden in het kader van de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten.
- f. Aanvrager:
de Eigenaar van een Monument die een Aanvraag indient.
- g. SVn:
het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten, zijnde de stichting, waarmee de Gemeente een deelnemingsovereenkomst heeft, binnen welke overeenkomst de Gemeente gelden ter beschikking kan stellen als bijdrage ten behoeve van een laagrentende lening aan een Eigenaar van een Monument.
- h. Deelnemingsovereenkomst: de geldende overeenkomst tussen SVn en de gemeente Haarlem.
- i. Basisrente:
het 15-jaars rentetarief vastgesteld door het SVn aan de hand van rentetarieven op de kapitaalmarkt.
- j. Cultuurhistorisch Verantwoord Wijze:
werkwijze die passend is bij de algehele geschiedenis van het pand, verwijzend naar functiegebruik, bouwstijl, gebruik van materiaal, kleuren en technieken.
- k. Monumentenlening:
een lening verstrekt via het SVn uit het Haarlemse Monumentenfonds, die ten doel heeft om kosten verbonden aan de Instandhouding van Monumenten te financieren.
- l. Haarlems Monumentenfonds:
fonds, opgericht door de Gemeente en in beheer bij het SVn, waaruit de Gemeente laagrentende Monumentenleningen kan verstrekken.
- m. Geldelijke Steun:
budget dat via de gemeentelijke begroting wordt gereserveerd ten behoeve van deze verordening en via storting in het Haarlemse Monumentenfonds ter beschikking komt.
- n. Aanvaarde Kosten:
kosten van werkzaamheden die naar het oordeel van het College moeten worden gemaakt voor de Instandhouding van het Monument op een Cultuurhistorisch Verantwoorde Wijze, als bedoeld in de Leidraad aanvaarde kosten Haarlemse stimuleringsregeling monumenten, en in aanmerking kunnen komen voor de Monumentenlening.

- o. Opnamerapport:
rapport over de technische staat van onderhoud, gericht op het voorkomen van bedreiging van cultuurhistorische waarden, opgesteld door een door het College erkend onafhankelijk deskundig bedrijf.
- p. Instandhouding:
ingrepen aan het Monument, die ten doel hebben de achteruitgang in kwaliteit van het object te voorkomen of de huidige kwaliteit van de staat van onderhoud te verbeteren.
- q. Onderhoud en Restauratie:
het treffen van voorzieningen aan het Monument, die noodzakelijk zijn om (bouwtechnische) gebreken op te heffen en die bijdragen aan de Instandhouding van het Monument of het terugbrengen van bouwonderdelen op een Cultuurhistorisch Verantwoorde Wijze.
- r. Stimuleringsgelden
Bijdrage aan de te verstrekken Monumentenlening ter verlaging van de Basisrente met een maximum van 5%, waarbij de verschuldigde rente minimaal 1,5% bedraagt.
- s. Toekenningsbeschikking:
de beschikking zoals bedoeld in afdeling 4.2.3 van de Algemene Wet Bestuursrecht.
- t. Vaststellingsbeschikking:
de beschikking zoals bedoeld in afdeling 4.2.5 van de Algemene Wet Bestuursrecht.
- u. Aanvraagformulier:
het formulier, waarmee de Eigenaar bij de Gemeente een aanvraag doet.
- v. Gereedmeldingsformulier:
het formulier, waarmee de Eigenaar aan de Gemeente én het SVn de werkzaamheden gereedmeldt.
- w. Woonhuismonumenten:
Monumenten met de functie Wonen overeenkomstig het geldende bestemmingsplan en die door particuliere Eigenaren worden bewoond of als woning verhuurd.

Artikel 2 Reikwijdte verordening

1. Deze verordening:
  - a. heeft als doelstelling het stimuleren van de Instandhouding van Monumenten op een Cultuurhistorisch Verantwoorde Wijze door middel van tijdig Onderhoud en Restauratie;
  - b. is van toepassing op:
    - i) het verlenen van Stimuleringsgelden in verband met de financiering van een Monumentenlening via het SVn aan Eigenaren van Monumenten, voor zover deze lening wordt ingezet voor Onderhoud en/of Restauratie van een Monument;
    - ii) het verlenen van subsidie in de vorm van een bedrag ineens, voor zover deze subsidie wordt ingezet voor Onderhoud en/of Restauratie van een Monument.
2. Stimuleringsgelden wordt niet verstrekt ten behoeve van Monumenten in eigendom van de Gemeente en woningcorporaties.

Artikel 3 Bevoegd bestuursorgaan

1. Het College besluit over Aanvragen tot het toekennen en vaststellen van Stimuleringsgelden.
2. Het College kan één of meer bepalingen van deze verordening in afzonderlijke gevallen niet van toepassing verklaren, indien toepassing zou leiden tot onbillijkheden van overwegende aard.
3. Het College kan bij de besluiten, zoals bedoeld in lid 1, in ieder geval verplichtingen opleggen, die:
  - a. strekken tot verwezenlijking van de doelstelling van de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten of;
  - b. betrekking hebben op de wijze waarop of de middelen waarmee de werkzaamheden worden verricht.
4. Het College kan ter uitvoering van deze verordening nadere voorschriften en regels stellen.

Artikel 4 Toezichthouders

Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast de bij besluit van het college dan wel de burgemeester aan te wijzen personen.

Artikel 5 Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten

1. Het SVn is aangewezen als de instelling, die belast is met:
  - a. het beheer van het door de Gemeente opgerichte Haarlems Monumentenfonds;
  - b. het verstrekken van leningen volgens deze Verordening zoals bedoeld in artikel 6, lid 4, 5 en 6.
2. Het SVn voert de taak als bedoeld in lid 1 uit volgens de afspraken vastgelegd in de Deelnemingsovereenkomst.
3. Het SVn hanteert voor de Monumentenlening de productspecificaties 'Gemeentelijke Stimuleringslening', zoals opgenomen in de SVn-informatiemap.

Hoofdstuk 2 Toepassingsbereik

Artikel 6 Toekennen bijdragen

1. Het College is bevoegd om Stimuleringsgelden toe te kennen ten laste van het Haarlems Monumentenfonds, aan Eigenaren ten behoeve van Onderhoud en Restauratie of de Instandhouding van Monumenten op een Cultuurhistorisch Verantwoorde Wijze.
2. Het College kan aan het toekennen van Stimuleringsgelden nadere voorwaarden verbinden.
3. Het College kan slechts Stimuleringsgelden toekennen voor zover het plafond, zoals bedoeld in artikel 7, lid 1 niet overschreden wordt.
4. Het College kan slechts bijdragen aan Monumentenleningen, voor zover het Haarlemse Monumentenfonds toereikend is met een toegestaan kredietlimiet zoals vastgelegd in de deelnemingsovereenkomst met het SVn.
5. Het College kan slechts bijdragen aan een Monumentenlening, indien de kredietbeoordeling van de lening door het SVn positief is en waarvoor het SVn een offerte kan uitbrengen vallend binnen de deelnemingsovereenkomst tussen de Gemeente en het SVn.
6. De Stimuleringsgelden zijn bedoeld als een bijdrage aan de Monumentenlening.
7. Voor de Monumentenlening geldt, dat:
  - a. de looptijd maximaal 15 jaar is;
  - b. de rente wordt bepaald door de Basisrente minus een renteaflslag van maximaal 5%, waarbij de rente van de Monumentenlening minimaal 1,5 % is
  - c. de hoogte van de Monumentenlening wordt bepaald door de berekende Aanvaarde Kosten, welke minimaal € 10.000,- moeten bedragen en welke boven € 50.000 niet worden toegekend, zoals vastgelegd in de Toekenningsbeschikking;
  - d. de Stimuleringsgelden zijn het verschil tussen de Basisrente en de bepaalde rente volgens sub b van dit lid.
  - e. de Monumentenlening die wordt afgelost, terug wordt gestort in het Haarlemse Monumentenfonds, waaruit vervolgens opnieuw Monumentenleningen kunnen worden verstrekt.
  - f. Monumentenleningen kleiner dan of gelijk aan € 12.500,- worden aangegaan als een onderhandse geldlening en Monumentenleningen groter dan € 12.500,- worden aangegaan als een hypothecaire geldlening.
  - g. Volgens de voorwaarden van het SVn wordt de lening gekoppeld aan een verplicht bouwkrediet.
8. Het College kan in afwijking van het bepaalde in het vierde, vijfde en zesde lid besluiten voor Onderhoud en Restauratie van Monumenten een subsidie in de vorm van een bedrag ineens

beschikbaar te stellen en bepaalt daarbij of de bijdrage ten laste wordt gebracht van het Haarlemse Monumentenfonds.

Artikel 7 Budgetvaststelling

1. Uit het Haarlems Monumentenfonds kunnen slechts leningen worden toegewezen tot maximaal het door het college van burgemeester en wethouders jaarlijks vast te stellen toekenningplafond.
2. Het College legt volgens de Deelnemingsovereenkomst met het SVn vast:
De opbouw van de jaarlijkse stortingen in het Haarlemse Monumentenfonds.
3. Het College geeft prioriteit aan Aanvragen ten behoeve van Instandhouding, Onderhoud en/of Restauratie van Woonhuismonumenten.
4. Wanneer het Haarlemse Monumentenfonds in het laatste kwartaal van het kalenderjaar niet is uitgeput kan het College besluiten tot behandeling van Aanvragen van Eigenaren van Monumenten opeenvolgend volgens de rangorde van onderstaande categorieën en daarbinnen volgens datum van binnenkomst van de Aanvraag:
  - a. bedrijfswoningen
  - b. woon-winkel/-horecapand
  - c. overige panden
5. Uitputting van het Haarlemse Monumentenfonds wordt bekend gemaakt in de Stadskrant. In deze situatie is het College bevoegd een stop voor het indienen van Aanvragen af te kondigen.

Hoofdstuk 3 Aanvraag Monumentenlening en toekenning

Artikel 8 Aanvraag Monumentenlening

1. Een Eigenaar kan alleen een Aanvraag doen:
  - a. met het door het College beschikbaar gestelde aanvraagformulier en door aanlevering van de op het aanvraagformulier vermelde gegevens;
  - b. indien een omgevingsvergunning is vereist, nadat deze vergunning is verleend;
2. Bij de Aanvraag wordt tenminste gevoegd:
  - a. de offerte van de aannemer voor de werkzaamheden in de vorm van een gespecificeerde begroting;
  - b. een Opnamerapport van de technische staat van onderhoud van het desbetreffende Monument;
  - c. een kopie van het eigendomsbewijs;
3. Het College kan de aanvrager verzoeken om overige bescheiden en gegevens die naar het oordeel van het College nodig zijn voor een juiste beoordeling van de Aanvraag.

Artikel 9 Procedure planbeoordeling

1. Het College beslist binnen 13 weken na indiening op de Aanvraag. Zij kan besluiten haar beslissing met ten hoogste acht weken te verdagen.
2. Een Aanvraag wordt geacht te zijn ingediend, op het moment dat voldaan is aan het bepaalde in artikel 8.
3. Het College kan een Aanvraag aanhouden tot het volgende kalenderjaar als het Haarlemse Monumentenfonds is uitgeput. De Aanvrager ontvangt binnen 4 weken mededeling van de aanhouding.

Artikel 10 Aanvaarde Kosten

1. Met inachtneming van artikelen 6 en 8, alsmede beleidsregels, berekent het College de Aanvaarde Kosten en stelt een Toekenningsbeschikking op, waarin de Aanvaarde Kosten zijn vermeld;
2. Bij berekening van de Aanvaarde Kosten geldt het volgende:
  - a. de Aanvaarde Kosten bedragen tenminste € 10.000,- ;
  - b. de Aanvaarde Kosten worden toegekend tot maximaal € 50.000;
  - c. de Aanvaarde Kosten worden verminderd met het bedrag waarvoor op grond van enig andere regeling een financiering of subsidie kan worden verkregen; dit naar het oordeel van het College; stapeling van regelingen is slechts toegestaan, voor zover de regelingen aanvullend werken.
  - d. in geval van schade door brand of calamiteit wordt de dekking van de uit te keren verzekeringsgelden in mindering gebracht op de Aanvaarde Kosten.
3. Meerwerk dat onvoorzien is - uitgezonderd de toegestane post van 5% - en zich openbaart tijdens de uitvoering van de werkzaamheden én na afsluiting van de Monumentenlening valt niet onder de regels van deze verordening.
4. In uitzonderlijke gevallen kan het College onvoorzien meerwerk dat noodzakelijk is voor de Instandhouding van het desbetreffende Monument alsnog onder de werking van deze verordening te brengen.
5. Wanneer geen vergunning is vereist zoals bedoeld in artikel 8, lid 1 sub b vermeldt het College in de toekenningsbeschikking dat voor de werkzaamheden waarvan de Aanvaarde Kosten zijn berekend geen vergunning is vereist.

Artikel 11 Algemene voorwaarden bij het verlenen van Stimuleringsgelden

1. De Monumentenlening kan uit het Haarlemse Monumentenfonds beschikbaar worden gesteld onder de volgende voorwaarden:
  - a. De door het SVn uitgebrachte offerte met betrekking tot de lening is ofwel gepasseerd bij de notaris ofwel de onderhandse akte is door partijen ondertekend;
  - b. De Monumentenlening wordt ondergebracht in het bouwkrediet bij SVn, waaruit de rekeningen voor het bouwproject van de Aanvrager worden betaald;
  - c. Tijdens de duur van de Monumentenlening is voor het betreffende Monument in eigendom van de Aanvrager een opstalverzekering afgesloten.
  - d. met de uitvoering van de werkzaamheden inzake Onderhoud en Restauratie moet een aanvang worden gemaakt binnen 26 weken na de dag waarop het Toekenningsbesluit aan de aanvrager is bekend gemaakt;
  - e. binnen twee jaar nadat het Toekenningsbesluit aan de Aanvrager is bekend gemaakt, moeten de werkzaamheden zijn voltooid en moet de gereedmelding conform het bepaalde in artikel 12 zijn ingediend;
  - f. aan de door het College met controle belaste personen dient:
    - i) toegang te worden verleend tot het Monument;
    - ii) op verzoek inzage te worden verleend in de op de werkzaamheden betrekking hebbende bescheiden en tekeningen;
    - iii) de op Onderhoud en Restauratie en Instandhouding betrekking hebbende gegevens te worden verstrekt;
    - iv) gelegenheid te worden gegeven tot het controleren van de onder iii bedoelde gegevens;
  - g. de bescheiden en gegevens die naar het oordeel van het College nodig zijn voor de juiste toepassing van de verordening te worden verstrekt;
2. Het College is bevoegd aanvullende voorwaarden en voorschriften te stellen.
3. Het College kan in bijzonder gevallen afwijken van het bepaalde in het eerste lid.

Hoofdstuk 4 Gereedmelding en vaststelling

Artikel 12 Gereedmelding

1. De Eigenaar meldt de werkzaamheden, die overeenkomen met de werkzaamheden in de Toekenningsbeschikking, wanneer deze zijn verricht, gereed op het door het College beschikbaar gestelde Gereedmeldingsformulier en levert de daarbij behorende gegevens en bescheiden.
2. Het College kan verzoeken om aanvullende bescheiden en gegevens die naar het oordeel van het College nodig zijn voor een juiste beoordeling van de gereedmelding.

Artikel 13 Procedure vaststelling

1. Het College beslist binnen 13 weken na indiening van het Gereedmeldingsformulier. Zij kan besluiten haar beslissing met ten hoogste acht weken te verdagen.
2. De Gereedmelding wordt geacht te zijn ingediend, op het moment dat de Aanvrager heeft voldaan aan het gestelde in artikel 12.

Artikel 14 Vaststelling

1. Na gereedmelding toetst het College of de werkzaamheden, zoals opgenomen in de Toekenningsbeschikking, zijn uitgevoerd;
2. Het College stelt een Vaststellingsbeschikking op, waarin de kosten van de uitgevoerde, werkzaamheden, en op basis daarvan de hoogte van de Monumentenlening, definitief worden vastgesteld.

Artikel 15 Hogere Aanvaarde Kosten

1. Wanneer de definitieve, Aanvaarde Kosten van de uitgevoerde werkzaamheden hoger zijn dan de Aanvaarde kosten in de Toekenningsbeschikking, worden, ten behoeve van de reeds afgesloten Monumentenlening, de Aanvaarde Kosten vastgesteld op het lagere bedrag zoals vermeld in de Toekenningsbeschikking.
2. In uitzonderlijke gevallen kan het College besluiten de Eigenaar deels tegemoet te komen met een aanvullende subsidie in de vorm van een bijdrage-ineens als bedoeld in artikel 2, lid 1, onder b., sub ii.

Artikel 16 Lagere Aanvaarde Kosten

1. Wanneer de Aanvaarde Kosten vermeld in de Vaststellingsbeschikking lager zijn dan de Aanvaarde Kosten berekend in de Toekenningsbeschikking en deze kosten meegenomen zijn ter bepaling van het bedrag van de Monumentenlening, wordt een bedrag berekend en teruggevorderd.
2. Het terug te vorderen bedrag bedraagt het verschil tussen het bedrag van de toekenning en het bedrag van de vaststelling vermeerderd met het te berekenen renteverskil tussen de Basisrente en het rentepercentage van deze lening over het verschil tussen het toegekende bedrag en vastgestelde bedrag.
3. In een individueel geval kan het College gemotiveerd beslissen van het bepaalde in lid 1 af te wijken.

Artikel 17 Weigeringsbesluit

1. Wanneer geen gereedmelding is ontvangen binnen twee jaar na de datum van de Toekenningsbeschikking wordt ambtshalve een Vaststellingsbeschikking, zoals bedoeld in artikel 14 afgegeven, waarbij de Aanvaarde kosten en de stimuleringsgelden op € 0,00 worden bepaald.

Hierbij betreft het College het belang van de Eigenaar en het belang van de Instandhouding van cultuurhistorisch waarden.

2. Alvorens een beschikking als bedoeld in lid 1 te versturen, verzoekt het College de Eigenaar binnen drie maanden alsnog te voldoen aan de voorwaarden gesteld in de Toekenningsbeschikking.
3. Het College kan een van lid 2 afwijkende, langere termijn stellen.

Hoofdstuk 5 Slotbepalingen

Artikel 18 Citeertitel

1. Deze verordening kan worden aangehaald onder de titel "Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten".

Artikel 19 Inwerkingtreding

1. Deze verordening treedt in werking met ingang van de eerste dag na bekendmaking.
2. Gelijkzeitig wordt ingetrokken:
de Gemeentelijke Subsidieverordening Stadsvernieuwing, vastgesteld bij raadsbesluit van 16 februari 1994, nr. 42/1994, hoofdstuk 3.
3. De in het tweede lid genoemde verordening, hoofdstuk 3, blijft van toepassing voor zover dat voor de afwikkeling van subsidies verstrekt op basis van die verordening noodzakelijk is.

Vastgesteld bij raadsbesluit van ..... 2012>, nr. 2011, gepubliceerd in de Stadskrant d.d. 2012> en in werking getreden per 2012>.

Toelichting

A. Algemeen

Met deze verordening maakt de Gemeente het mogelijk particuliere Eigenaren te ondersteunen bij de instandhouding van hun door de gemeente beschermd eigendom. De gemeente streeft ernaar gebouwen die op lokaal niveau van cultuurhistorisch belang zijn als een goede rentmeester door te geven naar de volgende Haarlemse generaties. De gemeentelijke monumenten bepalen voor een belangrijk deel de specifieke identiteit van gebouwd Haarlem. Met de bescherming van deze gebouwen blijft het verhaal van de plek zichtbaar en behouden voor de toekomst.

De financiële ondersteuning is bedoeld als tegemoetkoming voor de extra kosten die Eigenaren mogelijk moeten maken om hun beschermde eigendom op cultuurhistorisch verantwoorde wijze in stand te houden. Instandhouding van een monument kan betekenen dat specifieke, soms duurdere technieken en materialen worden gevraagd.

Met deze verordening is de formele basis gelegd voor de financiële ondersteuning van Eigenaren van door de gemeente beschermde Monumenten. Eigenaren kunnen wanneer zij aan de voorwaarden voldoen in aanmerking komen voor een zogenaamde goedkope lening. Met ‘goedkoop’ wordt bedoeld een laagrentende lening. De Eigenaar kan tegen een rentepercentage lenen dat tot 5% onder de dan geldende marktrente ligt, met een minimum van 1,5%. De gemeente vergoedt het renteverskil. De in dit verband verstrekte stimuleringsgelden wordt direct uitbetaald via het SVn uit het Haarlemse Monumentenfonds.

De gemeente stort jaarlijks een bedrag in het Haarlemse Monumentenfonds dat door het SVn wordt beheerd. Uit het Haarlemse Monumentenfonds worden de toegekende leningen gevoed. De Eigenaar lost de lening af en betaalt rente volgens de geldlening. De lening wordt in maximaal 15 jaar terugbetaald. De aflossingen worden teruggestort in het Haarlemse Monumentenfonds, waardoor een revolverend fonds ontstaat. Andere Aanvragers kunnen op hun beurt dan weer lenen uit het Monumentenfonds.

B. Artikelsgewijs

Artikel 1, onder n.

De leidraad Aanvaarde Kosten Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten geeft een handleiding voor de berekening van de kosten.

Artikel 3

Er is nadrukkelijk verschil tussen “verplichtingen” en “nadere voorschriften en regels” als genoemd in het derde en vierde lid van dit artikel. Verplichtingen zullen in hoofdzaak betrekking hebben op de inhoud en kwaliteit van de werkzaamheden inzake onderhoud en restauratie. Nadere voorschriften en regels hebben betrekking op de wijze waarop de verordening moet worden uitgevoerd. Gedacht kan worden aan vormvoorschriften voor het aanvraagformulier of het opnamerapport, respectievelijk aan regels voor de vaststelling van aanvaarde kosten. Deze voorschriften en regels worden op grond van wettelijke voorschriften bekendgemaakt in de Stadskrant en voor een ieder kosteloos ter inzage gelegd.

Artikel 5, lid 1, onder b

Het SVn heeft een eigen bevoegdheid en verantwoordelijkheid bij de totstandkoming van Monumentenleningen volgens de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten.

De eigenaar van een monument moet naast de aanvraag van stimuleringsgelden bij de gemeente, een aanvraag voor een lening indienen bij het SVn. Het SVn beoordeelt deze laatste aanvraag op de in het bancaire circuit gebruikelijke onderdelen, waaronder de kredietwaardigheid van de eigenaar.

Hierdoor kan de situatie voorkomen, dat ofschoon de gemeente positief is in de beoordeling van de aanvaarde kosten er geen lening wordt verstrekt, omdat het SVn om bancaire redenen niet bereid is aan betrokkene een lening te verstrekken (bijvoorbeeld vanwege het niet kunnen uitbrengen van een positief kredietadvies).

De lening kan pas doorgaan in de zin van het passeren van de hypotheekakte of het ondertekenen van de onderhandse akte, na ook een positieve beoordeling van de aanvraag bij het SVn. (Zie verder artikel 11, lid 1 sub a en b.

Artikel 6, lid 8

Subsidie in de vorm van een geldelijke bijdrage ineens is een uitzondering op de algemene regel en zal slechts in een zeer bijzondere situatie kunnen voorkomen.

Artikel 7, lid 1

Ingevolge artikel 4:2.2 Awb wordt onder subsidieplafond verstaan het bedrag dat nog beschikbaar is via het Haarlemse Monumentenfonds voor de verstrekking van stimuleringsgelden via in casu Monumentenleningen krachtens een bepaald wettelijk voorschrift.

Artikel 7, lid 5

Bij het opstellen van deze Verordening was moeilijk in te schatten in welke mate een beroep zou worden gedaan op deze regeling. In het geval dat vele aanvragers zich melden en om te voorkomen dat zich in verband daarmee een "stuwmeer" vormt, beschikt het college over de mogelijkheid een indieningstop voor aanvragen af te kondigen.

Artikel 8, lid 2, onder b

De gemeente heeft of laat op haar kosten opnamerapporten maken door een extern bedrijf van alle aangewezen, gemeentelijke monumenten. Wanneer een aanvrager geen medewerking heeft (kunnen) verleend (verlenen) aan het bedrijf dat de opnamerapporten heeft gemaakt op het tijdstip dat de gemeente die gelegenheid bood, dient de aanvrager op eigen kosten alsnog een opnamerapport door dat bedrijf - of indien nodig, een vervangend door het College, deskundig geacht bedrijf - te laten maken. Deze rapportage moet voldoen aan het door de gemeente hiervoor gehanteerde modelrapport. De door de eigenaar zelf betaalde kosten voor het rapport worden meegerekend bij de vaststelling van de aanvaarde kosten.

Artikel 15, lid 2

Eveneens als bij artikel 6, lid 8 is dit een uitzondering op de algemene regel en slechts in een uitzonderlijke situatie kan een (aanvullende) subsidie in de vorm een geldelijke bijdrage worden verleend.

Bijlage bij collegebesluit STZ/EC/359075

Beleidsregel

LEIDRAAD AANVAARDE KOSTEN

onder verwijzing naar

VERORDENING

HAARLEMSE STIMULERINGSREGELING

MONUMENTEN

Gemeente Haarlem, januari 2012

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz</u>
HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN AANVAARDE KOSTEN	5
HOOFDSTUK 2 UITWERKING ALGEMENE BEPALINGEN	5
HOOFDSTUK 3 AANVAARDE KOSTEN	9
STABU-codering:	
00 ALGEMEEN	9
01 VOOR HET WERK GELDENDE VOORWAARDEN	9
05 BOUWPLAATSVOORZIENINGEN	11
10 STUT- EN SLOOPWERK	11
12 GRONDWERK	12
14 BUITENRIOLERING EN DRAINAGE	12
15 TERREINVERHARDINGEN	12
16 BEPLANTING	12
17 TERREIN-INRICHTING	13
20 FUNDERINGSPALEN EN DAMWANDEN	14
21 BETONWERK	14
22 METSELWERK	14
24 RUWBOUWTIMMERWERK	16
25 METAALCONSTRUCTIEWERK	17
26 BOUWKUNDIGE KANAALELEMENTEN	17
30 KOZIJNEN, RAMEN EN DEUREN	17
31 SYSTEEMBEKLEDINGEN	18
32 TRAPPEN EN BALUSTRADEN	18
33 DAKBEDEKKINGEN	18

VERVOLG INHOUDSOPGAVE

	<u>blz</u>	
34	BEGLAZING	19
35	NATUUR- EN KUNSTSTEEN	19
36	VOEGVULLING	20
37	NA-ISOLATIE	20
38	GEVELSCHERMEN	21
40	STUKADOORWERK	21
41	TEGELWERK	21
42	DEKVLOEREN EN VLOERSYSTEMEN	21
43	METAAL- EN KUNSTSTOFWERK	21
44	PLAFOND- EN WANDSYSTEMEN	22
45	AFBOUWTIMMERWERK	22
46	SCHILDERWERK	23
47	BINNENINRICHTING	23
48	BEHANGWERK, VLOERBEDEKKING EN STOFFERING	24
50	DAKGOTEN EN HEMELWATERAFVOEREN	24
51	BINNENRIOLERING	24
52	WATERINSTALLATIES	24
53	SANITAIR	24
54	BRANDBESTRIJDINGSINSTALLATIES	25
55	GASINSTALLATIES	25
56	PERSLUCHT- EN VACUUMINSTALLATIES	25
60	VERWARMINGSINSTALLATIES	25
61	VENTILATIE- EN LUCHTBEHANDELINGSINSTALLATIES	25
62	KOELINSTALLATIES	26
70	ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIES	26

VERVOLG INHOUDSOPGAVE

	<u>blz</u>	
75	COMMUNICATIE- EN BEVEILIGINGSINSTALLATIES	26
78	GEBOUWENBEHEERSYSTEMEN	27
80	LIFTINSTALLATIES	27
81	ROLTRAPPEN EN ROLPADEN	27
82	HEF- EN HIJSINSTALLATIES	27
83	GOEDERENTRANSPORT- EN DISTRIBUTIESYSTEMEN	27
84	GEVELONDERHOUDINSTALLATIES	27
90	WERKTUIGBOUWKUNDIGE INSTALLATIES	27
91	KLINKENDE MONUMENTEN (luidklokken, beiaarden, orgels, uurwerken, e.d.)	28
	HOOFDSTUK 4. GRONDSLAGEN VOOR BEREKENING VAN DE AANVAARDE KOSTEN	30
	4.1 Kosten voor de architect en planbegeleidingskosten	30
	4.2 Aanvaardbare gemiddelde (bouwplaats)uurloon	30
	4.3 Algemene bouwplaatskosten	30

HOOFDSTUK 1. ALGEMENE BEPALINGEN AANVAARDE KOSTEN

Aanvaardbaar zijn de kosten van werkzaamheden, maatregelen en voorzieningen ten behoeve van de instandhouding van beschermde monumenten of zelfstandige onderdelen, voor zover dat is bepaald in deze bijlage, met dien verstande dat:

- a. kosten uitsluitend aanvaardbaar zijn voor zover de werkzaamheden:
  1. strekken tot instandhouding van het monument en zijn monumentale waarden;
  2. sober en doelmatig zijn;
  3. technisch noodzakelijk zijn; en
  4. zijn gericht op maximaal behoud van aanwezige monumentale waarden, in het bijzonder historische materialen en constructies;
- b. kosten voor werkzaamheden gericht op het voorkomen van verval of het voorkomen van vervolgschade aanvaardbaar zijn;
- c. kosten voor werkzaamheden gericht op vervanging van materialen die hun functie niet meer kunnen vervullen, aanvaardbaar zijn;
- d. kosten voor werkzaamheden gericht op reconstructie *niet* aanvaardbaar zijn, tenzij deze in uitzonderlijke gevallen naar het oordeel van het college ter versterking van de monumentale waarden gewenst zijn;
- e. kosten voor werkzaamheden die voortvloeien uit veranderd gebruik, alsmede kosten voor werkzaamheden die zijn gericht op comfortverbetering of verfraaiing niet aanvaardbaar zijn;
- f. kosten voor werkzaamheden voor zover die reeds aangevangen of voltooid zijn, niet aanvaardbaar zijn.

HOOFDSTUK 2. UITWERKING ALGEMENE BEPALINGEN

In Hoofdstuk 1 staan algemene bepalingen ten aanzien van de aanvaarde kosten. Deze bepalingen gelden voor *alle* aanvaardbaar geachte kosten, genoemd in deze bijlage.

Met deze bijlage ‘Leidraad aanvaardbare kosten Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten’ (hierna: Leidraad) wordt gestreefd naar een efficiënte afhandeling van aanvragen en vaststellingen.

Volgens de STABU-hoofdcodering

Voorgenomen werkzaamheden worden voor de systematiek ingedeeld volgens de indeling van de ‘STABU-hoofdcodering’. Het is een algemeen aanvaarde systematiek in de Nederlandse bouwwereld. STABU staat voor Standaardbestek voor Burger- en Utiliteitsbouw. Dit maakt informatie-uitwisseling tussen betrokken partijen over projecten en bestekken eenvoudiger.

Voor specifieke werkzaamheden, die niet of onvoldoende in de STABU-hoofdcodering voorkomen, is een nieuwe codering toegevoegd. Dit is bijvoorbeeld

gebeurd voor werktuigbouwkundige installaties, ‘klinkende’ monumenten (zoals orgels), ‘groene’ monumenten (zoals parken en tuinen).

In de werkomschrijving of het bestek en in de begroting moeten de onderdelen, zoals genoemd in deze Leidraad, terug te vinden zijn.

Niet-aanvaarde kosten.

Mochten kosten niet onder te brengen zijn in deze Leidraad, maar wel vallen onder de bepalingen van Hoofdstuk 1, dan geldt het oordeel van burgemeester en wethouders. In een aantal paragrafen is aangegeven welke kosten *niet* te aanvaarden zijn. Deze niet-aanvaardbare kosten zijn telkens bedoeld ter verduidelijking en als afbakening om aan te geven waar de grens tussen aanvaardbaar en niet-aanvaardbaar ligt, maar zijn niet limitatief.

- Het *reconstrueren* van monumenten wordt in beginsel niet als aanvaarde kosten beschouwd.
- Civiele werken, tenzij na uitdrukkelijke aanvaarding van het college.
- *Informatie en toegang voor publiek*: Kosten die verband houden met het geven van informatie aan bezoekers, zoals het aanbrengen van informatieborden, of kosten voor het toegankelijk maken voor het publiek worden niet aanvaard. Deze kosten zijn niet direct noodzakelijk voor instandhouding.

Instandhouding monumentale hoofdstructuur en monumentale onderdelen/waarden

Waar in de Leidraad wordt gesproken van ‘instandhouding’, wordt bedoeld op de omschrijving volgens de Verordening Haarlemse Stimuleringsregeling Monumenten, artikel 1, lid p en lid q.

Uit de aard der zaak wordt de hoofdstructuur van het monument daartoe gerekend, maar ook bijvoorbeeld vaste interieuronderdelen en monumentale installaties.

De kosten van het onderhoud van niet-monumentale verwarmingsinstallaties, elektrotechnische en andere installaties zijn niet aanvaardbaar.

De werkzaamheden moeten voldoen aan het gestelde in Hoofdstuk 1. Het is ter beoordeling van het college of aan deze uitgangspunten wordt voldaan.

Sober en doelmatig

Sober en doelmatig houdt in dat de werkzaamheden gericht moeten zijn op maximaal behoud van monumentale waarden, dat ze op een vakkundige wijze worden uitgevoerd en dat met die werkzaamheden verval en vervolgschade worden voorkomen.

Behoud gaat vóór herstel, herstel vóór vervanging en vervanging vóór reconstructie.

Bij (materiaal)technisch noodzakelijk gebleken vervanging dienen de nieuwe onderdelen in materiaal, vorm, detaillering, uitvoering, afwerking én kwaliteit zoveel mogelijk overeen te komen met de te vervangen onderdelen.

Interieur

Uitgangspunt is dat kosten die betrekking hebben op werkzaamheden aan de binnenkant van een monument, slechts te aanvaarden zijn, indien die werkzaamheden

strekken tot behoud van de monumentale waarde van het monument of bijvoorbeeld om constructieve redenen noodzakelijk zijn.

Voorbeeld: De kosten voor het ‘witten’ van binnenmuren zijn in de meeste gevallen niet te aanvaarden zijn, omdat witten niet noodzakelijk is voor de bescherming van de monumentale waarde of een constructieve noodzaak heeft. Deze kosten zijn wél te aanvaarden, wanneer het pleisterwerk om constructieve of technische redenen vervangen moet worden.

Veel interieurs zijn niet beschreven, maar zij kunnen wel monumentale waarden bezitten. Voor zover interieuronderdelen niet beschreven zijn, is het ter beoordeling van het college of instandhouding van die onderdelen als aanvaarde kosten kunnen worden beschouwd.

Het interieur van een beschermd monument bestaat uit vaste en losse onderdelen. Het Burgerlijk Wetboek (art. 3:4) is bepalend voor de vraag of iets kan worden aangemerkt als vast interieuronderdeel van een gebouw. De vuistregel is grofweg: is iets hecht verbonden met het gebouw of maakt iets het gebouw als gebouw compleet. Ten aanzien van de fysieke hechtheid van de verbinding werd in het verleden ook wel gesproken van ‘aard- en nagelvast’. Hierbij kan worden gedacht aan vloeren, plafonds, schouwen en betimmeringen, hecht verankerd (kerk)meubilair, maar ook aan wandbespanningen en geschilderd behangsel.

Voor de vraag of een gebouw incompleet is, moet worden gekeken of het gebouw zonder het interieuronderdeel als gebouw incompleet – onaf – is. Voorbeelden van dit soort interieuronderdelen zijn deuren (die betrekkelijk eenvoudig uit hun hengsels zijn te lichten) en wandafwerkingen, aangebracht op of voor onafgewerkte muurvlakken, die zonder beschadiging zijn te verwijderen. Het gaat hierbij overigens om het gebouw en niet zozeer om de functie die het heeft. Het ontbreken van een object dat van belang is voor de functie, bijvoorbeeld voor de eredienst in een kerkgebouw, maakt dit gebouw niet incompleet.

Voor zover *vaste* interieuronderdelen van belang zijn voor de monumentale waarde van het beschermd monument, zijn de kosten voor werkzaamheden aan deze onderdelen in beginsel te aanvaarden.

Bij losse interieuronderdelen (veelal de inrichting) kan gedacht worden aan gebruiksvoorwerpen, gordijnen, kandelaars, los meubilair, kerkschatten, schilderijen en tapijten. *Losse* interieuronderdelen en de werkzaamheden daaraan, komen niet voor deze stimuleringsregeling in aanmerking. Hiermee is uiteraard niet gezegd dat losse voorwerpen en objecten niet van waarde kunnen zijn in relatie tot het beschermd monument. Deze regeling is niet voor ‘roerende’ zaken bedoeld.

Veiligheid

De Arbeidsomstandighedenwet stelt eisen met betrekking tot veiligheid, gezondheid en welzijn van degenen, die met de uitvoering van werk belast zijn. Die wet is ook van toepassing op restauratiewerkzaamheden.

Op grond daarvan moeten zogenoemde Arbo-voorzieningen worden getroffen om risico's zoveel mogelijk te beperken. Met betrekking tot de instandhouding van monumenten wordt onderscheid gemaakt tussen *tijdelijke* bouwplaatsvoorzieningen

(steigers, dakrandbeveiliging, en dergelijke) en voorzieningen van meer *permanente* aard (zoals ladder- en veiligheidshaken, loopbruggen, luiken en verlichting).

Tijdelijke bouwplaatsvoorzieningen hebben alleen een functie om bepaalde werkzaamheden (veilig) te kunnen uitvoeren. In de regel wordt hiervoor een (hoofd)aannemer ingeschakeld. Het treffen van de benodigde tijdelijke voorzieningen valt onder de verantwoordelijkheid van de aannemer (zie hoofdstuk 3, paragrafen 01.04 en 01.05).

Sommige delen van monumenten zijn zeer moeilijk of niet bereikbaar zonder een hoogwerker, kraan of steiger. Om reguliere inspecties en werkzaamheden goed en veilig te kunnen uitvoeren, liggen voorzieningen van meer *permanente* aard voor de hand. Voorbeelden van dergelijke voorzieningen zijn loopbruggen in ruimten boven gewelven in kerken, ladder- en veiligheidshaken, klimhaken (voldoende en op de juiste plaats) en dak- en torenspitsluiken. Omdat deze Arbo-voorzieningen noodzakelijk zijn om monumenten in stand te kunnen houden, worden deze kosten aanvaard. (zie hoofdstuk 3, paragrafen 32, 33 en 70).

Tekeningen en andere bescheiden

Wanneer stukken niet anderszins zijn ingediend bij de gemeente, zoals in het geval van vergunningvrije werkzaamheden, kan het college om aanvullende informatie vragen.

Specialistische werkzaamheden

Kosten voor specialistische werkzaamheden, uitgevoerd door deskundigen, kunnen worden aanvaard (zie hoofdstuk 3, paragraaf 01.04, onder ‘overige kosten’).

Zelfwerkzaamheid

Voor de instandhouding van een monument is specifiek vakmanschap doorgaans onontbeerlijk. De regelgeving biedt een eigenaar van een monument de ruimte om instandhoudingswerkzaamheden, geheel of gedeeltelijk, door eigen personeel te laten uitvoeren of zelf uit te voeren, in het kader van een door hem gedreven onderneming (zie hoofdstuk 3, paragraaf 01.04). In het algemeen geldt dat de kosten van ‘zelfwerkzaamheid’ alleen dan te aanvaarden zijn, indien de eigenaar achteraf kan aantonen (bijvoorbeeld door middel van een accountantsverklaring) hoeveel uren door hemzelf of zijn personeel binnen het kader van een door hem gedreven onderneming zijn besteed aan aanvaardbare werkzaamheden. Kosten voor uren die zijn besteed buiten het kader van de door hem gedreven onderneming gelden als ‘doe-het-zelf’-uren en worden niet aanvaard.

Meerwerk

Tijdens de uitvoering van het plan kunnen onverwachts gebreken aan het licht komen, waardoor extra werkzaamheden noodzakelijk zijn om het beschermd monument in stand te kunnen houden. Wanneer dit instandhoudingswerkzaamheden betreft, waarvan de kosten te aanvaarden zijn, kan de begrotingspost ‘onvoorzien’ voor de dekking hiervan gebruikt worden. De systematiek van deze Stimuleringsregeling (lening) laat het tussentijds verhogen van de aanvaarde kosten niet toe.

HOOFDSTUK 3 AANVAARDE KOSTEN

De nummering van de paragrafen in dit hoofdstuk sluiten aan bij de ‘STABU-hoofdcodering’, een algemeen erkende systematiek in de Nederlandse bouwwereld (Standaard Bestek voor Burger- en Utiliteitsbouw).

00 ALGEMEEN

00.04 Aanbesteding/inschrijving

Aanvaard worden kosten voor:

- de coördinatievergoeding van de (hoofd)aannemer tot een maximum van 3% van de kosten voor de aanvaarde werkzaamheden, die apart aanbesteed moeten worden.

01 VOOR HET WERK GELDENDE VOORWAARDEN

01.02 Administratieve bepalingen

Keuring van materialen en bouwstoffen:

Deze kosten kunnen worden aanvaard:

- alleen wanneer het college van burgemeester en wethouders keuring adviseert en de keuring wordt uitgevoerd door een door het college erkend keuringsinstituut: het keuren van te verwerken materialen c.q. bouwstoffen (zoals natuursteen en leien).

01.03 Verzekeringen

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- de premie van een Casco All Risk-verzekering (CAR) tot een maximum van 0,4% van de aanvaarde kosten.

01.04 Verrekening wijziging kosten en prijzen

Aannemerskosten:

De aanvaardbare aannemerskosten zijn onder te verdelen naar:

- de te verwerken materialen op grond van deze Leidraad,
- de loonkosten van het aannemerspersoneel volgens specificatie in hoofdstuk 4,
- de werkzaamheden uitgevoerd door onderaannemers,
- de algemene bouwplaatskosten (ABK) tot een maximum van 20% op basis van hoofdstuk 4,
- stelposten en verrekenposten,
- onvoorziene werkzaamheden tot een maximum van 5%

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- precario en andere gemeentelijke heffingen, uitgezonderd mogelijk in rekening gebrachte leges voor de omgevingsvergunning, onderdeel monumenten.
- heffingen voortkomend uit onder andere milieuverordeningen,
- renteverlies, financiering, notaris, afsluitprovisie en dergelijke.

Zelfwerkzaamheid:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- de te verwerken materialen,
- de afschrijving en/of huur van het benodigde materieel,
- de arbeidsuren van de eigenaar en/of zijn personeel, maar alleen wanneer deze uren zijn gemaakt ten behoeve van aanvaardbare werkzaamheden aan het betreffende monumentale eigendom in het kader van de door hemzelf gedreven onderneming. Dit moet worden aangetoond met een accountantsverklaring.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

- de arbeidsuren van de eigenaar en/of vrijwilliger, die zelf werkzaamheden verricht (de "doe-het-zelf"-uren).

Architecten-/plankosten:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het opstellen van het plan met de daarbij behorende stukken (zoals plan, begroting, werkomschrijving en tekeningen) tot een maximum zoals vermeld in hoofdstuk 4.

Begeleidingskosten:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het begeleiden van de uitvoering van de werkzaamheden - het opvragen van offertes, de prijsvorming en het verstrekken van de opdrachten, de begeleiding en controle tijdens de uitvoering, de oplevering van het uitgevoerde werk en de financiële verantwoording - tot een maximum zoals vermeld in hoofdstuk 4.

Overige kosten:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- bouw- en kleurhistorisch onderzoek, wanneer dit voorgeschreven is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college van burgemeester en wethouders,
- specifieke onderzoeken, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college, zoals voor:
  - bouwfysisch onderzoek (onder andere naar vocht- en zoutproblemen),
  - constructie-/bouwtechnisch onderzoek,
  - werktuigbouwkundig onderzoek.
  - tuinhistorisch onderzoek
- specialistische werkzaamheden door derden, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college, zoals onder andere voor:
  - beeldhouwwerk,
  - bijzonder schilderwerk,
  - werkzaamheden aan installaties,
  - advisering inzake specifieke onderwerpen en/of problemen.

Legeskosten:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- gemeentelijke leges, betreffende de omgevingsvergunning tot een maximum van 1,5% van de aanvaardbare kosten.

Omzetbelasting/BTW:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- de Omzetbelasting/BTW tegen het wettelijk geldende percentage op de datum van de toekenningsbeschikking volgens de Verordening, tenzij deze fiscaal verrekenbaar is.

Tussentijdse aanpassing van de BTW-percentages wordt in deze beschouwd als meer- of minderwerk en als zodanig behandeld. Het toekenningsbedrag kan na gereedmelding van de werkzaamheden niet leiden tot een hoger bedrag in de vaststellingsbeschikking.

01.05 Aanvullende informatie ter beoordeling van de aanvraag

Aanvullende informatie:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het opstellen van aanvullende informatie, wanneer het college dergelijke informatie nodig acht voor de beoordeling van de aanvraag.

05. BOUWPLAATSVOORZIENINGEN

Groot materieel:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het inzetten van groot materieel (zoals bijvoorbeeld damwanden, hijskranen en steigers), dat noodzakelijk is voor de uitvoering van de instandhoudingswerkzaamheden.

10. STUT- EN SLOOPWERK

Saneringen en verwijderingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het (tijdelijk) verwijderen van materialen c.q. onderdelen, die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de instandhoudingswerkzaamheden inclusief het daarvoor in te zetten materieel (zoals containers).

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het saneren en/of verwijderen van materialen, onderdelen en/of constructies vervuild met of door asbest,
- het maken van doorbraken en overige werkzaamheden voor zover voortvloeiend uit comfort- c.q. gebruiksverbetering en/of veranderd gebruik.

Stut- en stempelwerk:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- stut- en stempelwerk tijdens de werkzaamheden.

Beschermende voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- beschermende voorzieningen voor monumentale onderdelen (zoals bij voorbeeld het voor en/of tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dichtleggen van een dak, afdekken van een vloer en inpakken van een orgel en meubilair).

12 GRONDWERK

Civiele werken zijn alleen na uitdrukkelijke goedkeuring van het college acceptabel.

14 BUITENRIOLERING EN DRAINAGE

Riolering en drainage:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

de instandhouding en zo nodig vernieuwing van de aansluitingen van de hemelwaterafvoeren op de (hoofd)riolering, tot maximaal één meter uit de gevel van het monument,

- de instandhouding en zo nodig vernieuwing van de riolering, voor zover ten behoeve van de hemelwaterafvoeren, tot maximaal één meter uit de gevel van het monument,
- aanleg en onderhoud van drainage ten behoeve van een snelle waterafvoer.

15 TERREINVERHARDINGEN

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van bestrating, (zoals onder andere straten, paden en stoepen), en het periodiek voorzien van een nieuwe top- of verhardingslaag (keien, klinkertjes en dergelijke), voor zover deze terreinen zijn opgenomen als beschermenswaardig in de redengevende omschrijving of in bijzondere gevallen met uitdrukkelijke toestemming van het college.
- het herstel van de bestrating na werkzaamheden aan hemelwaterafvoeren, riolering en drainage als genoemd in paragraaf 14.

Beschoeiingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor, en alleen wanneer de betreffende terreinen zijn opgenomen als beschermenswaardig in de redengevende omschrijving of in bijzondere gevallen na toestemming van het college:

- de instandhouding en, indien dat om constructieve dan wel materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, vervanging van houten beschoeiingen,
- het aanbrengen van een nieuwe beschoeiing, indien nodig voor de instandhouding van de historische oeverlijn.

16 BEPLANTING

Niet aanvaardbaar zijn: kosten voor beplanting in welke zin dan ook of verwijderen van beplanting, ook niet op terreinen die in de redengevende omschrijving zijn opgenomen als beschermenswaardig.

17 TERREIN-INRICHTING

Deze paragraaf betreft diverse bouwkundige en weg- en waterbouwkundige elementen die onderdeel uitmaken van een historische aanleg, voor zover als beschermenswaardig aangegeven in de redengevende omschrijving.

Bouwkundige elementen (geen gebouw zijnde):

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van bouwkundige elementen zoals grafzerken, hekwerken, lantaarns, pergola's, plantenkuipen, standbeelden en zonnewijzers, voor zover opgenomen in de redengevende omschrijving,
- vervanging van dergelijke bouwkundige elementen, indien herstel niet meer mogelijk is. Voor omvangrijke metsel-, smeed- en timmerwerkzaamheden aan beschermde, bouwkundige elementen wordt verwezen naar de betreffende paragrafen 22, 43 en 45.

Bruggetjes:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van bruggetjes die deel uitmaken van de beschermde aanleg,
- vervanging van een bestaand bruggetje indien herstel niet meer mogelijk is.

Niet aanvaardbaar zijn: de kosten van reconstructie van een geheel verdwenen brug.

Civiele werken

Voor zover niet expliciet toegestaan door het college worden kosten voor instandhoudingswerkzaamheden *niet aanvaard*.

Beschermde Waterpartijen en waterlopen inclusief bijbehorende stuwen en duikers, waterpeilen en waterkwaliteit:

- Aanvaardbaar zijn de kosten voor:
- het aanbrengen van nieuwe, eenvoudige duikers en overstorten of stuwen die nodig zijn voor het handhaven of verbeteren van het waterpeil, alleen voor zover expliciet opgenomen als beschermenswaardig.

Wegen en paden, zie ook paragraaf 15

Kosten zijn alleen aanvaardbaar, indien het de instandhouding betreft van onderdelen die expliciet zijn opgenomen in de redengevende omschrijving als beschermingswaardig:

- het herstel van beschermde, verzakte (half-)verhardingen met (half-)verhardingsmateriaal zoals aanwezig in het bestaande profiel,
- het herstel van vervaagde historische paden en padenpatronen, voor zover nog herkenbaar aanwezig.
- het aanbrengen van nieuwe kantopsluitingen, voor zover nodig voor herstel en behoud van de padbreedte en de belijning.

20 FUNDERINGSPALEN EN DAMWANDEN

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van funderingspalen en/of damwanden (hout, beton of staal),
- de vervanging dan wel het aanbrengen van funderingspalen en/of damwanden (hout, beton of staal),

voor zover van direct belang voor de instandhouding van het beschermd monument.

21 BETONWERK

Betonconstructies:

De kosten zijn alleen aanvaardbaar wanneer van direct belang voor de instandhouding van het beschermde monument:

- de instandhouding van betonconstructies (zoals wanden, vloeren, daken, kolommen, liggers, portalen, consoles, balkons, klokkenstoelen en dergelijke),
- de instandhouding van betonnen onderdelen (zoals balusters, cementrustiek, dorpels, hekwerken, gevelbanden en -ornamenten),

Voor ankerwerken en bevestigingen zie paragraaf 43.

Funderingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- herstel van betonnen funderingsconstructies,
- de vervanging van betonnen funderingsconstructies, indien herstel niet meer mogelijk is.

Behandelingen en voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten, wanneer van direct belang voor de instandhouding van het beschermd monument, voor:

- het behandelen van betonwerk tegen gevolgschade door roestende wapening,
- het behandelen van betonnen onderdelen en/of constructies, indien overlast van vocht/water niet door drainage alleen kan worden weggenomen (zoals bijvoorbeeld het waterdicht maken van een kelder), indien geadviseerd dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- het behandelen van betonwerk tegen graffiti, alleen wanneer de behandeling omkeerbaar c.q. de aan te brengen coating verwijderbaar/afbreekbaar is en wanneer de behandeling geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- het aanbrengen en in stand houden van vogel- en ongediertewerende voorzieningen, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Voor het isoleren van betonwerk zie paragraaf 37.

22 METSELWERK

Metselwerk:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van (dragend) metselwerk zoals van gevels, wanden, gewelven, kolommen, molenrompen, fabrieksschoorstenen, tuinmuren en dergelijke, voor zover opgenomen als beschermenswaardig in de redengevende omschrijving of met speciale toestemming van het college,

- het herstel van scheuren en het vervangen van kapotte stenen (inboeten).

Voor ankerwerken en bevestigingen zie paragraaf 43

Voegwerk:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van het voegwerk inclusief het op bijpassende manier opnieuw aanbrengen van uitgevallen voegwerk,
- het op bijpassende manier vervangen van voegwerk, doch uitsluitend wanneer de waterkerende werking van het metselwerk van de gevel niet meer voldoende is.

Voor vulling van voegen als dilatatievoegen zie paragraaf 36.

Funderingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- herstel van gemetselde funderingsconstructies,
- de vervanging van gemetselde funderingsconstructies, indien herstel niet meer mogelijk is.

Afdekkingen en bekledingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding of, indien dat om constructieve dan wel materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, het vervangen van houten, metalen of (natuur-)stenen afdekkingen en bekledingen van opgaand metselwerk, geveltoppen, kroonlijsten en dergelijke.

Zie in dit verband ook paragraaf 33.

Behandelingen en voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het met water (onder lage druk en temperatuur, zonder toegevoegde materialen als zand of chemicaliën) reinigen van metselwerk ter verwijdering en bestrijding van mos, algen en dergelijke, wanneer dit vooraf is goedgekeurd door het college,
- het om bouwfysische redenen behandelen van metselwerk, indien overlast van vocht/water niet door drainage alleen kan worden weggenomen (zoals bijvoorbeeld het waterdicht maken van een kelder), en wanneer dit vooraf goedgekeurd is door het college,
- het behandelen van metselwerk tegen graffiti, wanneer de behandeling omkeerbaar is c.q. de aan te brengen coating verwijderbaar/afbreekbaar is en wanneer de behandeling vooraf is goedgekeurd door het college,
- het aanbrengen en in stand houden van vogel- en ongediertewerende voorzieningen, wanneer dit geadviseerd is dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- het schoonhouden van de bovenkant van stenen gewelven.

Voor het isoleren van metselwerk zie paragraaf 37.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het impregneren van gevelmetselwerk.

24 RUWBOUWTIMMERWERK

Houtconstructies:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van houten draag-, gewelf-, kap- en vakwerkconstructies zoals balken, gootconstructies, gordingen, hijsbalken, kapspanten, muurstijlen en sporen,
- de instandhouding van het staande werk van beschermde molens,
- de instandhouding van het gaande werk van beschermde molens (zie ook paragraaf 90),
- de instandhouding van ingebouwde en vrijstaande klokkenstoelen en klokkentorens/dakruiters met alle daarbij behorende onderdelen als onderslagbalken, vlonders en trappen (zie ook paragraaf 91),
- de instandhouding van orgelbalkons, balgstoelen en andere houten orgelconstructies (zie ook paragraaf 91),
- de instandhouding van houten elementen en onderdelen (zoals balustrades, hekwerken, spalieren, schuttingen, luifels, stellingen en veranda's),
- het, indien dat om constructieve dan wel materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, versterken of gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van de hiervoor bedoelde houtconstructies,

Voor ankerwerken en bevestigingen zie paragraaf 43.

Voor werktuigbouwkundige onderdelen van molens zie paragraaf 90.

Voor specifieke werkzaamheden betreffende luidklokken en beiaarden zie paragraaf 91.

Funderingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van houten funderingsconstructies,
- het gedeeltelijk of geheel vervangen van houten funderingsconstructies indien herstel niet meer mogelijk is.

Beschielingen, bekledingen en betimmeringen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding en, indien dat om constructieve dan wel materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, het gedeeltelijk of geheel vervangen van dakbeschot, gewelfbeschot, vloerdelen en dergelijke,
- de instandhouding en, indien dat om constructieve dan wel materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, het gedeeltelijk of geheel vervangen van bijbehorende betimmeringen (zoals onder andere rachels, tengels, pan latten, roeflatten en klossen),
- de instandhouding van balgen- en uurwerkkamers (zie voor orgels en uurwerken ook paragraaf 91).

Voor aftimmerwerk zie paragraaf 45.

Behandelingen en voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- een curatieve behandeling tegen houtaantasters als insecten, schimmels en zwammen, wanneer dit vooraf goedgekeurd is door het college en uitgevoerd door een naar het oordeel van het college ter zake deskundige,
- een bescherming tegen vocht/water door middel van vochtwerende, dampremmende lagen, wanneer dit bouwfysisch noodzakelijk is en vooraf goedgekeurd door het college,

- een conserverende behandeling van het staande werk van molens,
  - het aanbrengen en in stand houden van vogel- en ongediertewerende voorzieningen, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
  - het schoonhouden van de bovenkant van houten gewelven.
- Voor het isoleren van timmerwerk zie paragraaf 37.

25 METAALCONSTRUCTIEWERK

Metaalconstructies:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van gietijzeren, smeedijzeren en/of stalen constructies. Voor metalen elementen en onderdelen als ankerwerken zie paragraaf 43.

Behandelingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- een roestwerende behandeling en/of beschermlaag.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het, al dan niet conform brandpreventievoorschriften, aanbrengen van brandwerende en/of brand-isolerende voorzieningen.

Voor het isoleren van metaalconstructies zie paragraaf 37.

26 BOUWKUNDIGE KANAALELEMENTEN

Schoorstenen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van schoorstenen met bijbehorende schoorsteenkanalen,
- de instandhouding van schoorsteenkappen en roosters.

Voor het isoleren van bouwkundige kanaalelementen zie paragraaf 37.

Voor werktuigbouwkundige onderdelen bij/in industrieel erfgoed zie paragraaf 90.

Schachten en kokers:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding en, indien dat om constructieve dan wel materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, de gedeeltelijke dan wel gehele vervanging van schachten en kanalen (zoals bij voorbeeld ventilatie- en rookgasafvoerkanalen) en stortkokers.
-

30 KOZIJNEN, RAMEN EN DEUREN

Kozijnen, ramen, deuren en dergelijke:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van kozijnen, ramen en deuren (zoals stijlen aanscherven, onderdorpels vervangen),
- de instandhouding van vensteronderdelen (zoals schuiframen, raamluiken en dergelijke),
- de instandhouding van daklichten, dakkoepels en dakstraten,

- de instandhouding van elementen zoals galmborden, dakluiken en dergelijke,
- het gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van hiervoor genoemde onderdelen en elementen, wanneer dit constructief dan wel materiaaltechnisch noodzakelijk is.

Hang- en sluitwerk:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van hang- en sluitwerk van ramen, deuren en luiken (zoals onder andere deurklopers, deurkrukken, gehengen, scharnieren en sloten),

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

het aanbrengen van extra veiligheidsvoorzieningen, zoals dievenklauwen.

Behandelingen en voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het aanbrengen en in stand houden van vogel- en ongediertewerende voorzieningen, zoals vogelpennen en –draden, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college (zie ook paragraaf 43).

31 SYSTEEMBEKLEDINGEN

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

de instandhouding van systeembekledingen (zoals onder andere felsplaat- en profiel plaatbekledingen).

32 TRAPPEN EN BALUSTRADEN

Trappen en balustraden:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van trappen en traponderdelen (zoals onder andere trapbomen, traptreden, balustraden, leuning, traphekken en trapluiken), voor zover als beschermd onderdeel opgenomen in de redengevende beschrijving of na speciale toestemming van het college.

Arbo-voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- aanleg en onderhoud van voorzieningen, conform de Arbowet- en regelgeving, ten behoeve van veilig inspecteren en uitvoeren van werkzaamheden (zoals loopbruggen, trappen, ladders, hekken en trapluiken).

33 DAKBEDEKKINGEN

Dak- en gevelbedekkingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van dakbedekkingen (zoals onder andere riet, pannen, leien, lood, zink en bitumineuze dakbedekking),
- de instandhouding en/of het aanbrengen van ventilatiepannen en –roosters,
- de instandhouding van afdekkingen en bedekkingen (zoals van koper, lood, zink, leien, natuursteen) van onder andere gevels, zijwangen van dakkapellen, ornamenten, dakranden en daklijsten,

- het, indien dat om materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van dak- en gevelbedekkingen.

Voor het saneren en verwijderen van asbesthoudende onderdelen zie paragraaf 10.

Balkons, luifels en dergelijke:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van afdekkingen en bekledingen (zoals van koper, lood, zink, bitumineuze afdekking en dergelijke) van en op balkons, luifels, galerijen, veranda's en dergelijke,
- het, indien dat om materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van dergelijke afdekkingen en bekledingen.

Behandelingen en voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- een bescherming tegen vocht/water door middel van vochtwerende, dampremmende lagen, wanneer dit bouwfysisch noodzakelijk is en geadviseerd, dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- het aanbrengen en in stand houden van vogel- en ongediertewerende voorzieningen, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Voor het isoleren van daken en dergelijke zie paragraaf 37.

Arbo-voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- aanleg en onderhoud van voorzieningen, conform de Arbowet- en regelgeving, ten behoeve van veilig inspecteren en uitvoeren van werkzaamheden (zoals ladderhaken en dakluiken). Bij monumentale constructies dient het aantal tot een minimum beperkt te blijven en de bevestigingsplaatsen zorgvuldig gekozen te worden.

34 BEGLAZING

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van glas-in-lood ramen, al dan niet gebrandschilderd,
- de instandhouding van enkele beglazing,
- het, indien dat om materiaaltechnische of andere redenen noodzakelijk is, gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van de beglazing, wanneer dit geschiedt op een bijpassende wijze c.q. met een in stijl passende glassoort,
- het aanbrengen van tegen teloorgang en vandalisme beschermende voorzetbeglazing bij bijzonder ontworpen glas-in-loodramen, waaronder gebrandschilderd glas, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het aanbrengen van isolerende beglazing.

35 NATUUR- EN KUNSTSTEEN

Natuursteen werken en -beeldhouwwerken:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van natuursteenwerken (zoals balustraden, bordessen,

dorpels, gevelbanden, kolommen, neuten, plinten, stoepalen, traptreden en vloeren),

- de instandhouding van natuurstenen beeldhouwwerken (decoratieve elementen en ornamenten zoals klauwstukken, kruisbloemen, pinakels en voluten),
- het, indien dat om materiaaltechnische of andere redenen noodzakelijk is, gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van natuursteenwerken en natuurstenen beeldhouwwerken.

Het bovenstaande, voor zover behorend bij het monument.

Behandelingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- het, indien dat om materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, conserverend behandelen van natuursteenwerken (bij voorbeeld met de Ibach-methode), wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- het behandelen van natuur- en kunststeenwerk tegen graffiti, wanneer de behandeling omkeerbaar is c.q. de aan te brengen coating verwijderbaar/afbreekbaar is en wanneer de behandeling is geadviseerd, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

- het impregneren van natuur- en kunststeenwerk.

Voor het isoleren van natuur- en kunststeenwerken zie paragraaf 37.

36 VOEGVULLING

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van voegvullingen/mortels ten behoeve van de noodzakelijke afwerking c.q. afdichting (zoals bij voorbeeld dilatatievoegen),
- het, indien dat om technische redenen noodzakelijk is, op bijpassende wijze vervangen dan wel aanbrengen van voegvullingen/mortels ten behoeve van afwerking c.q. afdichting.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het aanbrengen van voegvullingen van PUR-schuim, kit en dergelijke.

Voor voegwerk in metselwerk zie paragraaf 22.

37 NA-ISOLATIE

Isolatie:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van historisch waardevol isolatiemateriaal (zoals boekweitdoppen, houtkrullen, mos, schelpen, slakkenwol en zeegras)

Na-isolatie:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- het (na-)isoleren van een monumentale waterinstallatie om bevriezing daarvan te voorkomen.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

het aanbrengen van overig isolatiemateriaal.

38 GEVELSCHERMEN

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van gevelschermen (zoals wind- en zonneschermen).

40 STUKADOORWERK

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van binnen- en buitenstucwerk,
- de instandhouding van stucwerk ornamenten, zowel binnen als buiten,
- het, indien dat om materiaaltechnische en/of constructieve redenen noodzakelijk is, gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van het stucwerk,
- het gebruiken van stucwerkdragers en stucwerkprofielen.

Voor het isoleren van stucwerk zie paragraaf 37.

41 TEGELWERK

Aanvaardbaar zijn de kosten van - voor zover opgenomen in de redengevende omschrijving - of, na speciale toestemming van het college:

- de instandhouding van tegelwerk (zoals onder andere vloer- en wandtegels, tegelplateaus in/op schouwen en mozaïekwerk),
- het vervangen van kapotte tegels.

42 DEKVLOEREN EN VLOERSYSTEMEN

Vloerafwerkingen:

Aanvaardbaar zijn de kosten van en voor zover opgenomen in de redengevende omschrijving of na speciale toestemming van het college:

- de instandhouding van vloerafwerkingen (zoals onder andere terrazzo-, granito-, parket- en stalvloeren),
- het aanbrengen van vloerbeschermende voorzieningen, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Voor het isoleren van vloeren zie paragraaf 37.

Voor de instandhouding van geschilderde vloerdecoraties, zie paragraaf 46 en 47.

43 METAAL- EN KUNSTSTOFWERK

Metaalwerken en metalen ornamenten:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van metaalwerken (zoals gietijzeren/smeedijzeren/stalen hekwerken, balusters, kolommen en molenassen),
- de instandhouding van decoratieve metalen ornamenten (zoals bol, haantje, kruis, windvaan, wijzerplaat en zonnwijzer).

Roosters en dergelijke:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van vloerluiken en -roosters,
- de instandhouding van ventilatieroosters (zoals bij voorbeeld gevelroosters voor de ventilatie van de kruipruimte),
- de instandhouding van gaasramen en roosters ter bescherming van monumentale onderdelen,
- de instandhouding van blad- en sneeuwoosters in goten,
- het vervangen en/of aanbrengen van roosters en/of luiken, indien technisch of bouwfysisch noodzakelijk,
- het aanbrengen en in stand houden van vogel- en ongediertewerende voorzieningen, zoals gaasramen en roosters, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Hijs- en ankerwerken

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van hijswerken (zoals hijsankers, hijsshaken, hijskatrollen),
- de instandhouding van ankerwerken en bevestigingen (zoals gevelankers, bevestigingshaken en ophangstangen),
- het aanbrengen van ankers en bevestigingen.

44 PLAFOND- EN WANDSYSTEMEN Plafonds en wanden:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van plafonds en wanden van onder andere glas, hout, leem, leer, metaal en textiel (al dan niet bevestigd op tengel- en rachelwerk, riet, steengaas en dergelijke),
- de instandhouding van al dan niet geschilderde plafond- en wanddecoraties en ornamenten
(zie hiervoor ook de paragrafen 47 en 48).

Voor het isoleren van plafonds en wanden zie paragraaf 37.

45 AFBOUWTIMMERWERK Aftimmerwerk:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van aftimmerwerk buiten (zoals gevelbetimmeringen, dakkapellen, frontons, boei- en gootlijsten, windveren, dak- en gevellijsten, pilasters, dakluiken, schoorsteenborden en uilenborden),
- de instandhouding van aftimmerwerk binnen (zoals architraven, dagbetimmeringen, deurlijsten, koplijsten, lambriseringen, orgelkassen, plinten, raamblinden, vensterbanken en vloerluiken),
- de instandhouding van decoratieve houten elementen (zoals festoenen en sierlijstwerk).

Behandelingen en voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- een curatieve behandeling tegen houtaantasters als insecten, schimmels en zwammen, wanneer dit vooraf goedgekeurd is door het college en uitgevoerd door een naar het oordeel van het college ter zake deskundige,
- een bescherming tegen vocht/water door middel van vochtwerende, dampremmende lagen, wanneer dit bouwfysisch noodzakelijk is en vooraf goedgekeurd door het college.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

Een preventieve behandeling tegen houtaantasters.

Voor het isoleren van afbouw-timmerwerk zie paragraaf 37.

46 SCHILDERWERK

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- schilderwerk buiten,
- schilderwerk binnen voor zover het de binnenzijde van kozijnen, ramen en deuren in de buitengevel betreft,
- de instandhouding van naar het oordeel van het college bijzonder schilderwerk binnen en/of geschilderde decoraties (zoals bijvoorbeeld muur-, wand-, plafond- en vloerschilderingen).

Voor binneninrichting en binnenafwerking zie de paragrafen 47 en 48.

47 BINNENINRICHTING

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van interieurs en interieurelementen, voor zover die hecht met het gebouw verbonden zijn, zoals bedsteden, haarden, kasten, kerkbanken, orgelkassen, schouwen en tochtportalen,
- specialistisch schoonmaakwerk,
- preventieve maatregelen (zoals de aanschaf en het aanbrengen van apparatuur voor vocht-/klimaatbeheersing, wanneer dit bouwfysisch noodzakelijk is en geadviseerd dan wel vooraf goedgekeurd door het college),
- onderzoek en begeleiding door een naar het oordeel van het college gekwalificeerde deskundige (zie hoofdstuk 3, paragraaf 01.04 'overige kosten').

Niet aanvaardbaar zijn:

- Werkzaamheden ten behoeve van de instandhouding van losse interieurelementen (zoals boeken, gebruiksvoorwerpen, gordijnen, kandelaars, los meubilair en schilderijen),
- Regulier schoonmaakwerk (zoals afstoffen, boenen, poetsen en stofzuigen).

Voor interieurafwerking zie paragraaf 48.

Voor sanitair zie paragraaf 53.

Voor verwarming zie paragraaf 60.

Voor verlichting zie paragraaf 70.

48 BEHANGWERK, VLOERBEDEKKING EN STOFFERING

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van interieurafwerkingen als behangwerk, vaste vloerbedekking en stoffering (zoals geschilderde behangsels, goudleer en textiele bespanningen; tapijten en lopers; bovendeur- en schoorsteenstukken),
- het aanbrengen van voorzieningen tegen ongedierte, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- het aanbrengen, indien bouwfysisch noodzakelijk, van interieurbeschermdende voorzieningen (zoals vocht-/klimaatbeheersing), wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- onderzoek en begeleiding door een naar het oordeel van het college gekwalificeerde deskundige.

Voor binneninrichting zie paragraaf 47.

50 DAKGOTEN EN HEMELWATERAFVOEREN

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van (onder andere gietijzeren, koperen, loden, natuurstenen en zinken) goten c.q. gootbekledingen, vergaarbakken en hemelwaterafvoeren,
- het, indien dat om materiaaltechnische redenen noodzakelijk is, gedeeltelijk dan wel geheel vervangen van goten c.q. gootbekledingen, vergaarbakken en hemelwaterafvoeren. Voor gootconstructies en gootlijsten zie de paragrafen 24 en 45.

51 BINNENRIOLERING

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van binnenriolering met bijbehorende onderdelen (zoals appendages, pompen en putten).

52 WATERINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van waterinstallaties met bijbehorende onderdelen (zoals appendages, pompen en verdelers),

53 SANITAIR

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van historisch sanitair met bijbehorende onderdelen (zoals kranen, toiletpotten en wastafels).

54. BRANDBESTRIJDINGSINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van brandbestrijdingsinstallaties,
- aanleg en/of onderhoud van brandbestrijdingsinstallaties en –voorzieningen (inclusief brandblussers en brandslanghaspels), wanneer dit geadviseerd, dan wel vooraf goedgekeurd is door het college en aangelegd conform de voorschriften inzake brandpreventie,
- aanleg en/of onderhoud van voorzieningen ter voorkoming en/of ten behoeve van een snelle bestrijding van een brand, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

voorzieningen en/of maatregelen welke verband houden met het verkrijgen en/of behouden van een gebruiksvergunning (zoals noodverlichting, ontruimingsalarm en vluchtwegaanduiding).

55 GASINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van gasinstallaties met bijbehorende onderdelen (zoals appendages, leidingen en tanks).
-

56 PERSLUCHT- EN VACUUMINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van perslucht- en vacuüminstallaties met bijbehorende onderdelen (zoals appendages, leidingen en tanks).

60 VERWARMINGSINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van verwarmingsinstallaties met bijbehorende onderdelen (zoals onder andere kachels, verwarmingsketels en radiatoren).

61 VENTILATIE- EN LUCHTBEHANDELINGSINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van onder andere binnen- en buitenroosters, ventilatie- en dakkappen,
- aanleg en onderhoud van ventilatie- en bevochtigingsinstallaties ter bescherming van interieurs, wanneer dit bouwfysisch noodzakelijk is en geadviseerd, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

KOELINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van koelinstallaties met bijbehorende onderdelen.

70 ELEKTROTECHNISCHE INSTALLATIES

Elektrotechnische installaties:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van elektrotechnische installaties met bijbehorende armaturen, schakelaars en dergelijke onderdelen.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

de vervanging dan wel aanleg van leidingen en/of bedrading.

Bliksemafleidingsinstallaties:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de aanleg en het onderhoud van bliksemafleidingsinstallaties, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college en aangelegd conform de geldende voorschriften (thans NEN-EN-IEC62305 beveiligingsgraad klasse LPLII).

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

aanleg en/of onderhoud van overspanningsbeveiliging.

Arbo-voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

aanleg en onderhoud van voorzieningen, conform de Arbowet- en regelgeving, ten behoeve van veilig inspecteren en uitvoeren van werkzaamheden (zoals elektrotechnische installaties met bijbehorende verlichtingsarmaturen).

75 COMMUNICATIE- EN BEVEILIGINGSINSTALLATIES

Communicatie-installaties:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van communicatie-installaties met bijbehorende onderdelen.

Brandmeldinstallaties:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- aanleg en/of onderhoud van brandmeldinstallaties, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

doormelding aan een meldkamer waaronder het abonnement en de lijnhuur.

Inbraakbeveiligingsinstallaties:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- aanleg en/of onderhoud van inbraakbeveiligingsinstallaties, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

doormelding aan een meldkamer waaronder het abonnement en de lijnhuur.

78 GEBOUWENBEHEERSYSTEMEN

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- aanleg en/of onderhoud van gebouwenbeheersystemen, wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college.

80 LIFTINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van personen- en goederenliftinstallaties.

81 ROLTRAPPEN EN ROLPADEN

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van roltrappen en rolpaden.

82 HEF- EN HIJSINSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van hef- en hijsinstallaties (zoals hefplateaus, hijsbalken en hijsankers).

Voor bij hijsinstallaties behorende metaalwerken zie paragraaf 43.

83 GOEDERENTRANSPORT- EN -DISTRIBUTIESYSTEMEN

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van goederentransport- en distributiesystemen.

84 GEVELONDERHOUDINSTALLATIES Arbo-voorzieningen:

Aanvaardbaar zijn de kosten van:

- aanleg en onderhoud van voorzieningen, conform de Arbowet- en regelgeving, ten behoeve van veilig inspecteren en uitvoeren van werkzaamheden (zoals veiligheidsogen en -ankers).

90 WERKTUIGBOUWKUNDIGE INSTALLATIES

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van historische werktuigbouwkundige installaties en onderdelen aan/in/van bijvoorbeeld:
  - o historische civiele monumenten (zoals brug- en sluisbedieningswerken), na goedkeuring door het college.

- o industriële monumenten (zoals onder andere machinerieën en werktuigen),
- o molens (zoals de onderdelen van het gaande werk).

Niet aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van later aangebrachte/toegevoegde installaties (zoals een modernere maalderij-installatie, een mechanische bemaling, een elektrisch bewegingswerk) en bijbehorende werken, tenzij deze zelf als monument zijn beschermd, dan wel expliciet in de redengevende omschrijving van een beschermd monument zijn opgenomen.

91 KLINKENDE MONUMENTEN (luidklokken, beiaarden, orgels, uurwerken, e.d.)

Omdat veel werkzaamheden voor met name de functionele instandhouding van de zogenoemde klinkende monumenten specifiek en specialistisch van aard zijn, is ervoor gekozen hier een aparte paragraaf voor op te nemen. Voor subsidie komen alleen in aanmerking werkzaamheden aan (onderdelen van) klinkende monumenten, die hetzij zelf als monument zijn beschermd, dan wel expliciet in de redengevende omschrijving van een beschermd monument zijn opgenomen.

Luidklokken:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van de luidklokken (werkzaamheden zoals het opvullen van slagplekken, het herstel van kronen en dergelijke),
- de instandhouding van de klokoophanging (werkzaamheden aan onder andere stropen en klokklagers),
- de instandhouding van klepels en slaghamers (werkzaamheden zoals het uitgloeien van klepels, de revisie en afstelling van de klepelophanging, de vervanging van moderne klepels door historisch verantwoorde klepels en dergelijke),
- de instandhouding van de luidinrichting (werkzaamheden aan onder andere luidassen, luidwielen, luidarmen, luidtouwen/-kettingen en luidmotoren),
- onderzoek en begeleiding door een naar het oordeel van het college gekwalificeerde deskundige.

Voor de klokkenstoel c.q. klokkentoren/dakruiter en bijbehorende onderdelen zie paragraaf 24.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

- de vervanging van een historisch verantwoorde klepel en/of klepelophanging door een moderne uitvoering,
- de vervanging van mechanische slaghamers door magneethamers,
- het buiten gebruik stellen en/of vervangen door een nieuwe luidklok.

Beiaarden:

Zie onder luidklokken. Daarnaast:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van de tractuur van het handspel en automatisch spel,
- de instandhouding van de speeltrommel, de (gewichts-)aandrijving van de speeltrommel en noten,
- de instandhouding van mechanische speelhamers,
- de instandhouding van het klavier,

- de vervanging van versleten onderdelen door historisch verantwoorde replica's/kopieën,
- onderzoek en begeleiding door een naar het oordeel van het college gekwalificeerde deskundige.

Voor de klokkenstoel c.q. klokkentoren/dakruiter en bijbehorende onderdelen zie paragraaf 24.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

- het herstel van elektronische speelwerken en bandspeelwerken,
- de vervanging van de gewichtsaandrijving van een speeltrommel door een elektromotor,
- werkzaamheden aan magneethamers.

Orgels:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van het instrument (werkzaamheden aan onder andere windvoorziening, windladen, tractuur, claviatuur, pijpwerk, klankgeving en stemming),
- schilderwerk in het kader van een algeheel herstel van het instrument,
- de functionele instandhouding van het instrument (periodieke werkzaamheden zoals stemwerk door een ervaren orgelstemmer, het schoonmaken en bijregelen van mechanieken en het afregelen van de windvoorziening),
- aanleg en onderhoud van klimaatbeheersingsapparatuur in of nabij het instrument (zoals bijvoorbeeld luchtvochtigheidsmeter, luchtbevochtiger en klimaatregelaar), wanneer dit geadviseerd is, dan wel vooraf goedgekeurd door het college,
- onderzoek en begeleiding door een naar het oordeel van het college gekwalificeerde deskundige.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

- wijziging van de klankgeving (intonatie),
- een stemhulp,
- herstelwerk als gevolg van onoordeelkundig stemwerk.

Uurwerken:

Aanvaardbaar zijn de kosten voor:

- de instandhouding van het uurwerk en zijn aandrijving (werkzaamheden aan onder andere uurwerkframe, gewichten, draden/kabels/kettingen/touwen, katrollen, valkisten, opwindsysteem, gelijkloop-inrichting, slaghamers en bijbehorende afhoudveren),
- schilder- en verguldwerk aan uurwerk en wijzerplaat (conservering van de aangetroffen toestand of herstel van de uit onderzoek gebleken oorspronkelijke toestand),
- de functionele instandhouding van het instrument (periodieke werkzaamheden, zoals het schoonmaken, smeren en zo nodig bijregelen van de bewegende delen),
- onderzoek en begeleiding door een naar het oordeel van het college gekwalificeerde deskundige.

Niet aanvaardbaar zijn de kosten van:

- werkzaamheden aan wijzerring-/wijzerplaatverlichting,
- het ombouwen/wijzigen van mechanisch uurwerk naar elektrisch uurwerk,
- werkzaamheden aan moederklokken en afstandgestuurde elektronica.

HOOFDSTUK 4. GRONDSLAGEN VOOR BEREKENING VAN DE AANVAARDE KOSTEN

4.1 Kosten voor de architect en planbegeleidingskosten

Voor kosten voor de architect en planbegeleiding wordt maximaal 10% aanvaard van de instandhoudingskosten met een maximum van € 5.000,- .

4.2 Aanvaardbare gemiddelde (bouwplaats)uurloon

Voor het aanvaardbare gemiddelde uurloon wordt het geldende bedrag berekend, zoals vermeld op de website van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, www.cultureelerfgoed.nl .

4.3. Algemene bouwplaatskosten

De kosten van een aannemer zijn te verdelen in directe en indirecte kosten.

Directe kosten:

Tot de directe kosten van een bouwwerk behoren de kosten van de daarin te verwerken materialen en het daarbij behorende loon van het personeel. Onder de directe kosten worden voor instandhoudingswerkzaamheden ook begrepen de kosten van eventuele onderaannemers en steigerwerk.

Indirecte kosten:

De indirecte kosten zijn de kosten van de hulpmiddelen en de organisatie die nodig zijn om het bouwwerk tot stand te brengen.

De indirecte kosten worden verdeeld in:

- Algemene bouwplaatskosten: kosten van de (hoofd)aannemer die niet direct aan een onderdeel zijn toe te wijzen zoals onder andere:
  - o voorbereiding;
  - o Arbo-voorzieningen ten behoeve van de uitvoering van het werk (inclusief de kosten voor het Arbo-plan/-dossier en de uitvoering daarvan een en ander conform de eisen van de Arbowet);
  - o inrichting van het bouwterrein (onder andere de huur plus aan-/afvoer van keten alsmede de elektrische en werktuigbouwkundige werkzaamheden ten behoeve van de terreininrichting);
  - o aansluiting en verbruik van elektra/gas/water/telefoon;
  - o hekwerken / terreinafsluitingen (zoals preventieve maatregelen tegen vandalisme);
  - o bouwplaatsverlichting;
  - o uitvoerder / toezicht / begeleiding en dergelijke;
  - o werk- en bouwvergaderingen, weekrapporten, en dergelijke;
  - o aan- en afvoer (laden / lossen);
  - o periodiek opruimen (inclusief de afvoer van bouwafval);
  - o afschrijving van klein materieel (waaronder elektrisch gereedschap);

- o oplevering.
- Algemene bedrijfskosten: kosten die samenhangen met de algehele leiding van het bedrijf en die van de algemene en administratieve diensten.

Normen voor aanvaardbare aannemerskosten:

- a. bouwplaatsuurloon op basis van paragraaf 4.2;
- b. post onvoorzien: maximaal 5%;
- c. algemene bouwplaatskosten, te berekenen over de directe kosten: maximaal 9%
- d. algemene bedrijfskosten, te berekenen over de som van de directe kosten en de algemene bouwplaatskosten: maximaal 7%
- e. winst en risico, te berekenen over de som van de directe kosten, algemene bouwplaatskosten en algemene bedrijfskosten: maximaal 3%
- f. indexering: maximaal 4% per jaar

De onderdelen c, d en e bij elkaar vormen een opslag (ABK) van maximaal 20%.

Omvatten de instandhoudingswerkzaamheden ook ingrijpender herstel en/of grote ingrepen dan dient de begroting van de aannemer dan wel de architect, voor de beoordeling van de aanvaardbare kosten, gespecificeerd te zijn in onder andere eenheden, uren, materiaal- en materieelkosten, stel- en verrekenposten.

